

Верховний
Суд

[Не]ефективні способи захисту

Дмитро Гудима –
суддя Великої Палати Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

IX Судовий форум "Вектор розвитку 2020", 26.11.20, м. Київ

Який спосіб захисту є ефективним?

Постанова ВП ВС, 05.06.18, справа №338/180/17 (провадження №14-144цс18), № у реєстрі 74963905

- ✓ Застосування конкретного способу захисту цивільного права залежить як від змісту права чи інтересу, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його порушення, невизнання або оспорення. Такі право чи інтерес мають бути захищені судом **у спосіб, який є ефективним**, тобто таким, що відповідає змісту відповідного права чи інтересу, характеру його порушення, невизнання або оспорення та спричиненим цими діями наслідкам.

Близькі за змістом висновки: постанови ВП ВС, 30.01.19, справа №569/17272/15-ц (провадження №14-338цс18); 11.09.19, справа №487/10132/14-ц (провадження №14-364цс19); 19.02.20, справа №210/4458/15-ц (провадження №14-354цс19); 04.04.20, справа №610/1030/18 (провадження №14-436цс19); 16.06.20, справа №145/2047/16-ц (провадження №14-499цс19); 15.09.20, справа №469/1044/17 (провадження №14-317цс19) та інших.

1. Способи захисту корпоративних прав

Який спосіб захисту слід обрати особі, яка прагне відновити попередній склад учасників товариства?

Постанова ВП ВС, 22.10.19, справа №923/876/16 (провадження №12-88гс19), № у реєстрі 85614604

- ✓ Позовні вимоги про визнання рішення загальних зборів товариства недійсним, визнання недійсним статуту чи недійсними змін до нього, визнання права власності на частку у статутному капіталі товариства не відповідають належним та ефективним способам захисту, оскільки їх задоволення не може бути підставою для внесення змін до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (пункт 60 постанови).

Який спосіб захисту слід обрати особі, яка прагне відновити попередній склад учасників товариства?

Постанова ВП ВС, 22.10.19, справа №923/876/16 (провадження №12-88гс19), № у реєстрі 85614604

- ✓ *Вичерпний* перелік способів захисту учасників товариств з обмеженою відповідальністю або з додатковою відповідальністю є у статті 17 Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».
- ✓ **Належним способом захисту у цьому разі є позов про визначення розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства** (пп. «д» п. 3 ч. 5 ст. 17 цього Закону). Відповідачами за таким позовом є не тільки *господарське товариство*, але й *учасники товариства*, які внаслідок задоволення позову можуть бути позбавлені своїх часток у статутному капіталі або їх частин у грошовому або відсотковому виразі (пункт б1 постанови).

Чи може учасник товариства оскаржити договори про відчуження майна, укладені цим товариством?

Постанова ВП ВС, 08.10.19, справа №916/2084/17 (провадження №12-77гс19), № у реєстрі 84911545

- ✓ Підписання виконавчим органом ТзОВ договору з іншою особою без передбаченої статутом згоди вищого органу товариства може підтверджувати порушення прав та інтересів самого товариства у його відносинах зі стороною договору, а не корпоративних прав учасника (пункт 8.6 постанови).
- ✓ Права позивача-учасника ТзОВ внаслідок укладення товариством оскаржених договорів, спрямованих на відчуження майна, не є порушеними.

Чи може учасник товариства оскаржити договори про відчуження майна, укладені цим товариством?

Постанова ВП ВС, 08.10.19, справа №916/2084/17 (провадження №12-77гс19), № у реєстрі 84911545

- ✓ *Nota bene! Відступ від висновку КГС у складі ВС (постанова, 02.05.18, справа №923/20/17, № у реєстрі 74160438) про те, що укладення директором товариства договорів, сума яких перевищує визначену в статуті суму, без передбаченої статутом згоди загальних зборів товариства, порушує корпоративні права позивача на управління справами такого товариства.*

Чи є ефективним способом захисту прав учасника товариства вимога про визнання недійсним договору про відчуження належної цьому товариству нерухомості?

Постанова ВП ВС, 03.12.19, справа №904/10956/16 (провадження №12-90гс19), № у реєстрі 86333853

- ✓ Укладення договорів не є прямим порушенням прав позивача на участь у товаристві та управлінні ним, а наслідком господарської діяльності товариства і результатом розпорядження ним власним майном.
- ✓ Визнання судом недійсним рішення загальних зборів товариства, на підставі якого уповноважена особа уклала спірні договори, не може бути підставою для визнання їх недійсними, оскільки не порушує права та законні інтереси позивача (пункт 80 постанови).

Чи є ефективним способом захисту прав учасника товариства вимога про визнання недійсним договору про відчуження належної цьому товариству нерухомості?

Постанова ВП ВС, 03.12.19, справа №904/10956/16 (провадження №12-90гс19), № у реєстрі 86333853

- ✓ Підписання виконавчим органом товариства договору з іншою особою без передбаченої статутом згоди вищого органу цього товариства може підтверджувати порушення прав та інтересів товариства у його відносинах з іншою стороною договору, а не прав учасника.
- ✓ Такий договір можна визнати недійсним із зазначеної підстави, якщо буде встановлено, що набувач майна як контрагент за договором діяв недобросовісно і нерозумно, тобто знав або за всіма обставинами, проявивши розумну обачність, не міг не знати про обмеження у повноваженнях виконавчого органу товариства.

Чи є ефективним способом захисту прав учасника товариства вимога про визнання недійсним договору про відчуження належної цьому товариству нерухомості?

Постанова ВП ВС, 03.12.19, справа № 904/10956/16 (провадження №12-90гс19), № у реєстрі 86333853

- ✓ Якщо учасник ТзОВ, який володіє часткою у розмірі 3,5% статутного капіталу цього товариства, вважає його корпоративні права порушеними внаслідок укладення договору, він не позбавлений права (разом з іншими учасниками) у будь-який час ініціювати питання щодо скликання позачергових зборів учасників товариства з метою належного реагування на факт укладення такого договору та розгляду питання щодо порушення або непорушення прав та законних інтересів товариства (його учасників). Якщо збори учасників товариства дійдуть висновку про порушення укладеним договором купівлі-продажу прав та законних інтересів товариства останнє вправі звернутися до суду з відповідним позовом (пункт 83 постанови).

Чи є ефективним способом захисту прав учасника товариства вимога про визнання недійсним договору про відчуження належної цьому товариству нерухомості?

Постанова ВП ВС, 03.12.19, справа № 904/10956/16 (провадження №12-90гс19), № у реєстрі 86333853

- ✓ Належним способом захисту права учасника юридичної особи може бути також подання ним (зокрема разом з іншими учасниками, яким належить 10 і більше відсотків статутного капіталу товариства) **позову в інтересах юридичної особи до її посадової особи про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) такої посадової особи** на підставі п. 12 ч. 1 ст. 20, ст. 54 ГПК.
- ✓ Якщо учасник товариства не може звернутися з позовом до посадової особи від імені товариства, бо розмір його частки є недостатнім для цього з огляду на вимоги ч. 1 ст. 54 ГПК, то такий учасник вправі **вийти з товариства і вимагати виплати йому вартості частки**, а також подати позов до самого товариства та/або його учасників, якщо він вважає, що рішенням загальних зборів учасників товариства щодо відчуження майна йому було **завдано збитки** (пункти 84-85 постанови).

Яким є ефективний спосіб захисту прав позичальника, який для забезпечення повернення позики уклав договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТзОВ?

Постанова ВП ВС, 23.01.19, справа №522/14890/16-ц (провадження №14-498цс18), № у реєстрі 80857584

- ✓ Позивач вважає порушеним право власності на частку у статутному капіталі, якою, на його думку, відповідач заволодів як забезпеченням зобов'язання за договором позики і яку має повернути через виконання такого зобов'язання.
- ✓ Належним способом захисту позивача є позов про **витребування з володіння відповідача частки у статутному капіталі товариства** (пп. «е» п.3 ч.5 ст.17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань») (пункт 47 постанови).

2. Способи захисту у договірних відносинах

Чи є належним способом захисту вимога про визнання недійсним нікчемного правочину?

Постанова ВП ВС, 10.04.19, справа №463/5896/14-ц (провадження №14-90цс19), № у реєстрі 82065661

- ✓ Якщо правочин є нікчемним, то позовна вимога про визнання його недійсним не є належним способом захисту права чи інтересу позивача (пункт 72 постанови).
- ✓ За наявності спору щодо правових наслідків недійсного правочину, одна зі сторін якого чи інша заінтересована особа вважає його нікчемним, суд перевіряє відповідні доводи та у мотивувальній частині судового рішення, застосувавши відповідні положення норм матеріального права, підтверджує чи спростовує обставину нікчемності правочину (пункт 73 постанови).

Чи можна визнати недійсним договір, який припинив свою дію або був розірваний?

Постанова ВП ВС, 27.11.18, справа № 905/1227/17 (провадження №12-112гс18), № у реєстрі 78376886

- ✓ Оскільки предметом спору у справі є недійсність договору і такий договір визнається недійсним з моменту вчинення, укладення сторонами додаткової угоди про припинення такого договору та повернення майна не може розцінюватися як підстава для припинення провадження у справі у зв'язку з відсутністю предмета спору. **Розірвання сторонами договору, виконаного повністю або частково, не позбавляє сторони права на звернення до суду з позовом про визнання такого договору недійсним.** Так само не перешкоджає поданню відповідного позову **закінчення строку (терміну) дії оспорюваного правочину** до моменту подання позову (пункти 55, 82 постанови).
- ✓ **Nota bene!** Відступ від висновку ВС України, сформульованого у постанові від 23.12.15 у справі №3-1143гс15 (пункт 57 постанови).

Чи є вимога про визнання договору укладеним ефективним способом захисту?

Постанова ВП ВС, 05.06.18, справа №338/180/17 (провадження №14-144цс18), № у реєстрі 74963905

- ✓ Не можна вважати неукладеним договір після його повного чи часткового виконання сторонами. **Якщо дії сторін підтверджують те, що договір фактично був укладений**, суд має розглянути по суті питання щодо відповідності цього договору вимогам закону та залежно від встановлених обставин вирішити питання щодо наслідків його часткового чи повного виконання. У такому разі **визнання вказаного договору укладеним не буде належним способом захисту** (пункт 76 постанови).

2.1. Способи захисту у відносинах оренди

Як може захистити права особа, яка розробила проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність (користування), але останню їй не передали?

Постанова ВП ВС, 29.09.20, справа №688/2908/16-ц (провадження №14-28цс20), № у реєстрі 92137264

- ✓ Частину другу статті 134 ЗК у редакції, що діяла на час виникнення спірних правовідносин, слід розуміти так, що не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах) права на земельні ділянки державної чи комунальної власності у разі передачі громадянам земельних ділянок для ведення фермерського господарства за наявності лише одного бажаючого. Якщо ж бажаючих два чи більше, підлягали застосуванню загальні правила статті 135 ЗК про проведення земельних торгів у формі аукціону, за результатами яких укладається відповідний договір (пункт 81 постанови).

Як може захистити права особа, яка розробила проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність (користування), але останню їй не передали?

Постанова ВП ВС, 29.09.20, справа №688/2908/16-ц (провадження №14-28цс20), № у реєстрі 92137264

- ✓ Оскільки спірний договір оренди землі, укладений між ГУ Держземагентства у Хмельницькій області та фізичною особою-відповідачем без дотримання конкурентних засад, спрямований на незаконне заволодіння земельною ділянкою державної власності, то він відповідно до частин першої, другої статті 228 ЦК є нікчемним (пункт 85 постанови).
- ✓ ВП ВС дійшла висновку про наявність підстав для відмови у задоволенні вимоги про визнання спірного договору оренди недійсним, водночас підтримала висновок суду першої інстанції про задоволення вимоги про скасування державної реєстрації права оренди фізичної особи-відповідача, з огляду на нікчемність спірного договору оренду (пункти 87,94 постанови).

Який спосіб захисту може застосувати орендар земельної ділянки у разі укладення у період дії його договору іншого договору оренди тієї ж земельної ділянки?

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа №587/2326/16-ц (провадження №14-442цс19), № у реєстрі 87053624

- ✓ Внаслідок укладення оскарженого договору ФГ отримало право оренди земельною ділянкою, що стало перешкодою для позивача у реалізації аналогічного права щодо тієї самої земельної ділянки (пункт 40 постанови).
- ✓ ВП ВС погодилася з висновками судів про порушення права позивача на оренду земельної ділянки та наявність підстав для **визнання оскарженого договору недійсним** (пункт 41 постанови).
- ✓ Аналогічні висновки викладені, зокрема, у постановах ВП ВС: 20.03.19, справа №587/2110/16-ц (провадження №14-25цс19); 10.04.19, справа №587/2135/16-ц (провадження №14-74цс19); 02.10.19, справа №587/2331/16-ц (провадження №14-411цс19).

Коли укладення договору оренди з новим орендарем може порушувати права попереднього орендаря?

Постанова ВП ВС, 01.04.20, справа №610/1030/18 (провадження №14-436цс19), № у реєстрі 89252048

- ✓ Якщо особа, якій належить право оренди земельної ділянки (*первинний орендар*), за законодавством, що було чинним до 01.01.13, після настання цієї дати не зареєструвала її право у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, то укладення наступного договору оренди того ж майна під час дії первинного договору оренди може порушити відповідне право первинного орендаря у разі, коли на підставі наступного договору оренди відповідна земельна ділянка передана у користування наступному орендареві, а право останнього – зареєстроване у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Така реєстрація унеможлиблює внесення запису до вказаного реєстру про право оренди тієї ж ділянки первинним орендарем (пункт 58 постанови).

Чи може суд захистити права попереднього орендаря, строк оренди яким земельної ділянки на момент ухвалення судом рішення спливе?

Постанова ВП ВС, 01.04.20, справа №610/1030/18 (провадження №14-436цс19), № у реєстрі 89252048

- ✓ Суд може захистити право первинного орендаря тоді, коли на підставі відповідного судового рішення цей орендар зможе зареєструвати його право оренди у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Проте, означену можливість первинний орендар матиме тільки тоді, коли на момент набрання судовим рішенням про задоволення відповідного позову законної сили цей орендар матиме чинне право оренди, зокрема, якщо не спливе строк оренди чи буде поновленим первинний договір оренди. В іншому випадку в позові слід відмовити (пункт 59 постанови).
- ✓ **Nota bene!** Відступ від висновку ВП ВС (постанова, 10.04.19, справа №587/2135/16-ц (провадження №14-74цс19), № у реєстрі 83482781) (пункт 46 постанови).

Як наймачеві захистити його переважне право на придбання речі, що знаходиться у наймі?

Постанова ВП ВС, 23.06.20, справа №909/337/19 (провадження №12-35гс20), № у реєстрі 90359317

- ✓ Для захисту переважного права наймача (орендаря), який належним чином виконує свої обов'язки відповідно до умов договору та закону, у разі продажу речі, переданої у найм (оренду), належним способом захисту є переведення на наймача (орендаря) прав та обов'язків покупця відповідної речі (пункт 51 постанови).
- ✓ Вимога про визнання недійсним договору купівлі-продажу речі сама по собі *не* може вважатися ефективним способом захисту порушеного переважного права наймача (орендаря) на придбання такої речі. Адже в результаті задоволення такої вимоги право особи захищене не буде, що змусить наймача (орендаря) звертатися до власника з пропозицією відчуження речі на тих самих умовах, що були передбачені договором купівлі-продажу, який визнаний недійсним, а в разі незгоди власника – до суду із новим позовом (пункт 53 постанови).

Чи може бути визнаний недійсним непідписаний орендодавцем договір оренди землі?

Постанова ВП ВС, 16.06.20, справа №145/2047/16-ц (провадження №14-499цс19), № у реєстрі 90933484

- ✓ Підпис є невід'ємним елементом, реквізитом письмової форми договору, а наявність підписів має підтверджувати наміри та волевиявлення учасників правочину, а також забезпечувати їх ідентифікацію (пункт 7.11 постанови).
- ✓ Якщо сторони згоди щодо істотних умов договору оренди землі не досягли, такий договір є неукладеним, тобто таким, що не відбувся, а наведені в ньому умови не є такими, що регулюють спірні відносини (пункт 7.17 постанови).
- ✓ Правочин, який не вчинено (договір, який не укладено), не може бути визнаний недійсним. Наслідки недійсності правочину також не застосовуються до правочину, який не вчинено (пункт 7.18 постанови).

Який спосіб захисту має застосувати власник земельної ділянки, яка знаходиться у фактичного користувача за неукладеним договором оренди?

Постанова ВП ВС, 16.06.20, справа №145/2047/16-ц (провадження №14-499цс19), № у реєстрі 90933484

- ✓ У випадку оспорювання факту укладення правочину цей факт можна спростувати не шляхом подання позову про визнання недійсним правочину, а під час вирішення спору про захист права, яке позивач вважає порушеним, шляхом викладу **висновку про неукладеність спірних договорів у мотивувальній частині** судового рішення (пункт 7.26 постанови).
- ✓ Зайняття земельних ділянок фактичним користувачем (тимчасовим володільцем) треба розглядати як таке, що не є пов'язаним із позбавленням власника його права володіння на цю ділянку. У цьому випадку ефективним способом захисту права, яке власник земельних ділянок вважає порушеним, є **усунення перешкод у користуванні належним йому майном, зокрема шляхом заявлення вимоги про повернення таких ділянок** (пункт 7.27 постанови).

Як власнику ділянки захистити його право, якщо договір оренди землі зареєстрований через декілька років після його підписання?

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа №322/1178/17 (провадження №14-338цс19), № у реєстрі 87857824

- ✓ Позивач (власник ділянки) не позбавлений можливості звернутися до суду з позовом про розірвання договору оренди, якщо є об'єктивні обставини, що вказують на наявність значної міри позбавлення того, на що орендодавець розраховував при укладенні договору оренди земельної ділянки, зокрема: чи мав орендодавець можливість контролювати дії орендаря з державної реєстрації договору оренди земельної ділянки, оскільки передача земельної ділянки відбулася у день підписання договору оренди, а державна реєстрація лише через чотири роки, та чи мав орендодавець підстави розраховувати, що строк дії договору оренди закінчиться саме у 2017 році.

Який належний спосіб захисту у випадку відмови чи ухилення орендодавця від укладення додаткової угоди до договору оренди землі?

Постанова ВП ВС, 26.05.20, справа №908/299/18 (провадження №12-136гс19), № у реєстрі 89825064

- ✓ Якщо орендодавець відмовляється чи ухиляється від укладення додаткової угоди до договору оренди землі, обов'язковість укладення якої передбачена частиною восьмою статті 33 Закону «Про оренду землі», то належним способом захисту порушеного права є визнання укладеною додаткової угоди із викладенням її змісту (пункт 67 постанови).

Чи потрібно після реєстрації ФГ укладати додаткову угоду про зміну орендаря із засновника ФГ на ФГ?

Постанова ВП ВС, 30.06.20, справа № 927/79/19 (провадження №12-21гс20), № у реєстрі 90458899

- ✓ Після проведення держреєстрації ФГ і переходу до нього прав і обов'язків орендаря земельної ділянки за договором оренди землі таке господарство звертається до держреєстратора для проведення держреєстрації відповідного права оренди на підставі укладеного засновником цього ФГ договору оренди землі державної та комунальної власності (пункт 6.17 постанови).
- ✓ Укладення з орендодавцем та подання держреєстратору додаткової угоди до договору оренди землі про заміну орендаря з громадянина на ФГ чинне законодавство не передбачає. Тому такі укладення та подання не є обов'язковими (пункт 6.18 постанови).
- ✓ ВП ВС виснувала про **неналежність вимоги про визнання укладеними додаткових угод до дев'яти договорів оренди землі в частині зміни орендаря.**

2.2. Способи захисту у кредитних та іпотечних правовідносинах

Визнання недійсним нікчемного договору v. визнання права

Постанова ВП ВС, 04.06.19, справа №916/3156/17 (провадження №12-304гс18), № у реєстрі 82424016

- ✓ Банк як сторона правочину стверджував про нікчемність договору про розірвання договору застави майнових прав. Наслідком такої нікчемності є чинність договору застави майнових прав. Отже, спір фактично стосується наявності чи відсутності права застави ПАТ «Імексбанк». Тому належним способом захисту інтересів позивача є **визнання права застави** (пункт 85 постанови).

Чи є способом захисту іпотекодержателя вимога про звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом визнання права власності на нього?

Постанова ВП ВС, 13.03.19, справа №520/7281/15-ц (провадження №14-49цс19), № у реєстрі 81691843

- ✓ Передання іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки відповідно до статей 36, 37 Закону «Про іпотеку» є способом позасудового врегулювання, який здійснюється за згодою сторін без звернення до суду. З огляду на приписи статей 328, 335, 392 ЦК та статей 36, 37 Закону «Про іпотеку» **суди не наділені повноваженнями звертати стягнення на предмет іпотеки шляхом визнання права власності на нього за іпотекодержателем** (пункт 51 постанови).
- ✓ Аналогічні висновки викладені у постанові ВП ВС, 23.05.18, справа №916/5073/15 (провадження №12-33зг18) (пункти 6.1-6.2).

Коли встановлення судом права іпотекодержателя від свого імені продати предмет іпотеки третій особі не є належним способом захисту?

Постанова ВП ВС, 15.05.19, справа №310/11024/15-ц (провадження №14-112цс19), № у реєстрі 82703516

- ✓ Звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом встановлення судом права іпотекодержателя від свого імені продати предмет іпотеки у порядку, визначеному статтею 38 Закону «Про іпотеку», можливе лише за умови, що сторони договору іпотеки не передбачили цей спосіб задоволення вимог іпотекодержателя у договорі про задоволення вимог іпотекодержателя або в іпотечному застереженні.
- ✓ Якщо сторони договору іпотеки передбачили такий спосіб задоволення вимог іпотекодержателя у договорі про задоволення вимог іпотекодержателя або в іпотечному застереженні, вимога про звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом встановлення у рішенні суду права іпотекодержателя від свого імені продати предмет іпотеки будь-якій особі на підставі договору купівлі-продажу у порядку, визначеному статтею 38 Закону, є неналежним способом захисту (пункт 61 постанови).

Чи може кредитор вимагати визнати протиправними дії держреєстратора та скасувати його запис, в якому, на думку кредитора, наведені недостовірні відомості щодо правонаступництва боржника?

Постанова ВП ВС, 19.06.19, справа №826/5806/17 (провадження №11-290 апп19), № у реєстрі 82885850

- ✓ У статті 10 Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» є спростовна презумпція правдивості відомостей, внесених до Реєстру. Наявність у ньому недостовірних відомостей про правонаступництво не є перешкодою для реалізації кредитором прав щодо боржника- правонаступника (пункт 33 постанови).
- ✓ Належним способом захисту прав кредитора у грошовому зобов'язанні є **примусове виконання обов'язку в натурі** (п. 5 ч. 2 ст. 16 ЦК) **шляхом стягнення з боржника грошових сум**. Якщо строк сплати боргу ще не настав, але боржник заперечує наявність боргу, то належним способом захисту прав кредитора є **визнання права** (п.1 ч. 2 ст. 16 ЦК) (пункт 34 постанови).

Чи визнання недійсним договору має наслідком скасування рішення про державну реєстрацію відповідного права?

Постанова ВП ВС, 11.09.18, справа №909/968/16 (провадження №12-97гс18), № у реєстрі 76860058

- ✓ Рішення суду про визнання недійсним договору не є підставою для внесення запису про скасування прав на нерухоме майно без скасування відповідного рішення про державну реєстрацію прав. У разі визнання недійсним договору, що став підставою для прийняття рішення про державну реєстрацію прав, **слід одночасно заявляти вимогу про скасування рішення про державну реєстрацію прав**. Такі вимоги є відповідним і законним способом судового захисту в даному випадку, оскільки за чинним ЦК право власності виникає з моменту його реєстрації (пункт 97 постанови).

3. Речово-правові способи захисту

3.1. Вінди́каційний позов

Чи можливий ефективний захист прав одночасно за в'їндікаційним і негаторним позовами?

Постанова ВП ВС, 18.12.19, справа № 522/1029/18 (провадження №14-270цс19), № у реєстрі 87144996

- ✓ В'їндікаційний і негаторний позови є взаємовиключними. Одна з умов застосування як в'їндікаційного, так і негаторного позову – відсутність у позивача з відповідачем договірних відносин. В іншому разі захист порушеного права власності здійснюється за допомогою зобов'язально-правових способів (пункт 114 постанови).

Витребувати чи зобов'язати повернути?

Постанова ВП ВС, 14.11.18, справа № 183/1617/16 (провадження № 14-208цс18), № у реєстрі 81574015

- ✓ У разі задоволення позовної вимоги про витребування нерухомого майна з чужого незаконного володіння **суд витребує таке майно на користь позивача, а не зобов'язує відповідача повернути це майно власникові** (пункт 144 постанови).

Віндикація – ефективний захист прав власника?

Постанова ВП ВС, 14.11.18, справа № 183/1617/16 (провадження № 14-208цс18), № у реєстрі 81574015

- ✓ Задоволення вимоги про витребування майна з незаконного володіння особи, за якою воно зареєстроване на праві власності, відповідає речово-правовому характеру віндикаційного позову та призводить до ефективного захисту прав власника. У тих випадках, коли має бути застосована вимога про витребування майна з чужого незаконного володіння, вимога власника про визнання права власності чи інші його вимоги, спрямовані на уникнення застосування приписів статей 387 і 388 ЦК, є неефективними (пункт 146 постанови).

Як витребувати неодноразово віжчужене майно?

Постанова ВП ВС, 14.11.18, справа № 183/1617/16 (провадження №14-208цс18), № у реєстрі 81574015

- ✓ Власник з дотриманням вимог статей 387 і 388 ЦК може витребувати належне йому майно від особи, яка є останнім його набувачем, незалежно від того, скільки разів це майно було відчужене до того, як воно потрапило у володіння останнього набувача. Для такого витребування оспорювання наступних рішень органів державної влади чи місцевого самоврядування, договорів, інших правочинів щодо спірного майна і документів, що посвідчують відповідне право, не є ефективним способом захисту права власника (пункт 147 постанови).

Чи треба оскаржувати реалізовані правозастосовні акти для цілей витребування майна?

Постанова ВП ВС, 11.02.20, справа № 922/614/19 (провадження №12-157гс19), № у реєстрі 87902138

- ✓ У спорах про витребування майна суд має встановити обставини незаконного вибуття майна власника на підставі наданих сторонами належних, допустимих і достатніх доказів. Закон не вимагає встановлення судом таких обставин в іншій судовій справі, зокрема **не вимагає визнання незаконними рішень, відповідно до яких відбулось розпорядження майном** на користь фізичних осіб, у яких на підставі цих рішень виникли права (пункт 51 постанови).

Чи треба оскаржувати реалізовані правозастосовні акти для цілей витребування майна?

Постанова ВП ВС, 11.02.20, справа №922/614/19 (провадження №12-157гс19), № у реєстрі 87902138

- ✓ Оскільки вимога про визнання наказів ГУ Держземагентства незаконними та їх скасування не є ефективним способом захисту, адже задоволення такої вимоги не призвело б до відновлення володіння відповідною земельною ділянкою, то така вимога не є нерозривно пов'язаною із вимогою про витребування земельної ділянки із чужого незаконного володіння.
- ✓ Позивач у межах розгляду справи про витребування земельної ділянки із чужого незаконного володіння вправі стверджувати, зокрема, про незаконність зазначених наказів без заявлення вимоги про визнання їх незаконними та скасування, оскільки такі рішення за умови їх невідповідності закону не зумовлюють юридичних наслідків, на які вони спрямовані (пункт 52 постанови).

3.2. Негаторний позов

Як захисти право власності, порушення якого не пов'язане з позбавленням права володіння?

Постанова ВП ВС, 28.11.18, справа №504/2864/13-ц (провадження №14-452цс18), № у реєстрі 81842010

- ✓ Заволодіння землями водного фонду (перехід права володіння ними) всупереч ЗК є неможливим. Розташування земель водного фонду вказує на неможливість виникнення приватного власника, а отже, і нового володільця, крім випадків, передбачених у статті 59 цього кодексу (пункт 70 постанови).
- ✓ Зайняття земельної ділянки водного фонду з порушенням статті 59 ЗК має розглядатися як не пов'язане з позбавленням володіння порушення права власності держави чи відповідної територіальної громади. У такому разі вимога зобов'язати повернути земельну ділянку має розглядатися як негативний позов (пункт 71 постанови).

Чи є ефективним способом захисту вимога про визнання недійсним державного акта на право власності ?

Постанова ВП ВС, 15.09.20, справа №469/1044/17 (провадження №14-317цс19), № у реєстрі 81574015

- ✓ Підставою набуття земельної ділянки у власність із земель державної чи комунальної власності є відповідне рішення органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, а не державний акт на право власності на земельну ділянку. Такий акт лише посвідчував відповідне право та не мав самостійного юридичного значення. Враховуючи вказане, а також те, що зміна власника земельної ділянки водного фонду можлива лише у випадку, визначеному у частині другій статті 59 ЗК і який незастосовний у цій справі, для вирішення питання про належність права власності на земельну ділянку та для повернення цієї ділянки власнику **визнання недійсним державного акта не є необхідним**. Така вимога не є ефективним способом захисту для усунення перешкод у користуванні та розпорядженні земельною ділянкою водного фонду (пункти 93, 94 постанови).

Який спосіб захисту має обрати власник земельної ділянки водного фонду, на якій самочинно був споруджений об'єкт і надалі відчужений?

Постанова ВП ВС, 23.06.20, справа № 680/214/16-ц (провадження №14-445цс19), № у реєстрі 91555165

- ✓ Власник земельної ділянки або землекористувач може вимагати усунення будь-яких порушень його прав на землю, навіть якщо ці порушення не пов'язані з позбавленням права володіння земельною ділянкою, і відшкодування завданих збитків (частина друга статті 152 ЗК).
- ✓ Власник земельної ділянки водного фонду може вимагати усунення порушення його права власності на цю ділянку, зокрема, оспорюючи відповідні рішення органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, договори або інші правочини (постанови ВП ВС: 12.06.19, справа №487/10128/14-ц (пункт 143); 11.09.19, справа №487/10132/14-ц (пункт 99); 07.04.20, справа №372/1684/14-ц (пункт 46)) (пункт 59 постанови).

Чи означає державна реєстрація права власності на самочинно споруджений об'єкт виникнення такого права?

Постанова ВП ВС, 23.06.20, справа №680/214/16-ц (провадження №14-445цс19), № у реєстрі 91555165

- ✓ Зміст приписів статті 376 ЦК підтверджує неможливість застосування інших, ніж ті, що встановлені цією статтею, способів легітимізації (узаконення) самочинного будівництва та набуття права власності на такі об'єкти. Реєстрація права власності на самочинне будівництво за особою, яка його здійснила, не змінює правовий режим такого будівництва як самочинного (див. постанову від 07.04.2020 у справі №916/2791/13 (пункти 6.31-6.33)) (пункт 55 постанови).

Чи є належною вимога про визнання недійсною декларації про готовність до експлуатації об'єкта, що є самочинним будівництвом?

Постанова ВП ВС, 23.06.20, справа №680/214/16-ц (провадження №14-445цс19), № у реєстрі 91555165

- ✓ Сама собою відсутність у Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.11 №461 чи в інших нормативних актах процедури скасування декларації про готовність об'єкта до експлуатації станом на момент її реєстрації не впливало на можливість вирішення в судовому порядку відповідної вимоги прокурора для відновлення становища власника у спірних правовідносинах. З огляду на встановлені обставини висновок суду першої інстанції про задоволення вимоги про скасування реєстрації декларації був правильним, а скасування судом апеляційної інстанції відповідного рішення у цій частині – помилковим (пункт 55 постанови).

Чи є звільнення майна з-під арешту усуненням перешкод у користуванні/розпорядженні цим майном?

Постанова ВП ВС, 15.05.19, справа №372/2904/17-ц (провадження № 14-496цс18), № у реєстрі 82096363

- ✓ Вимоги про звільнення майна з-під арешту, що ґрунтуються на праві власності на нього, виступають способом захисту зазначеного права (різновидом негаторного позову).

Чи потрібно вимогу про зняття арешту з майна поєднувати із вимогою про визнання права власності на нього?

Постанова ВП ВС, 22.08.18, справа № 658/715/16-ц (провадження № 14-299цс18), № у реєстрі

- ✓ Особа не має пред'являти вимогу про визнання права власності на майно одночасно з вимогою про зняття з нього арешту та виключення з акта опису й арешту майна, якщо її право власності на це майно вже підтверджене (пункти 28-29 постанови).

3.3. Визнання права власності

Визнання права власності v. віндикація

Постанова ВП ВС, 19.05.20, справа №916/1608/18 (провадження №12-135гс19), № у реєстрі 89819917

- ✓ Відповідно до статті 392 ЦК власник майна може пред`явити **позов про визнання права власності**, якщо це право оспорується або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності. Це правило за аналогією закону слід застосовувати і тоді, **коли наявні у власника документи не дають змоги беззаперечно підтвердити право власності на нерухоме майно** (зокрема тоді, коли з документа неможливо однозначно встановити, що майно є саме нерухомістю). Але таке застосування можливе лише за умови, що право на відповідне майно не зареєстроване за іншою особою. **Якщо така реєстрація здійснена, то належним способом захисту є віндикаційний позов, а не позов про визнання права власності** (пункт 83 постанови).

Визнання права власності v. віндикація

Постанова ВП ВС, 19.05.20, справа № 916/1608/18 (провадження №12-135гс19), № у реєстрі 89819917

- ✓ Віндикаційний позов не може бути застосований, якщо право на об'єкт нерухомості ні за ким не зареєстроване, а позивач не може зареєструвати своє право власності на об'єкт нерухомості, бо не здатний беззаперечно підтвердити таке право належними правовстановлюючими документами.

Визнання права власності v. зобов'язати здійснити державну реєстрацію

Постанова ВП ВС, 19.05.20, справа № 916/1608/18 (провадження №12-135гс19), № у реєстрі 89819917

- ✓ Належним способом захисту прав та інтересів позивача у справі є вимога про визнання права власності на будівлю, споруду, оскільки відповідне судове рішення є підставою для державної реєстрації за позивачем права власності на ці об'єкти, якщо на момент такої реєстрації власником земельної ділянки, на якій розміщена будівля, споруда, є відповідач, а право власності на будівлю, споруду ні за ким не зареєстроване. Отже, позовна вимога про зобов'язання здійснити державну реєстрацію права власності не відповідає належному способу захисту (пункти 81, 93 постанови).

4. Способи захисту в інших правовідносинах

Чи є ефективним способом захисту вимога зобов'язати надати містобудівні умови та обмеження?

Постанова ВП ВС, 05.06.19, справа №522/6069/14-а (провадження №11-1362апп18), № у реєстрі 82885492

- ✓ Зобов'язання судом органу місцевого самоврядування надати містобудівні умови та обмеження проектування житлового будинку і забудови земельної ділянки не є втручанням у його дискреційні повноваження та **є належним способом захисту** особою її прав.

Чи можна оскаржувати рішення органів місцевого самоврядування, що є актами індивідуальної дії?

Постанова ВП ВС, 30.05.18, справа №923/466/17 (провадження №12-89гс18), № у реєстрі 74506122

- ✓ Відновленням становища, яке існувало до порушення, є також визнання недійсним рішення органу місцевого самоврядування. На підставі оскаржуваного рішення селищної ради (про вчинення дій на виконання суду) було здійснено державну реєстрацію права власності на спірну земельну ділянку. Отже, вимога про визнання оспорюваного рішення недійсним як окремий спосіб поновлення порушених прав може бути предметом розгляду в господарських судах (пункт 64 постанови).
- ✓ Розгляд позову про визнання спірного рішення ради недійсним без заявлення вимоги про визнання недійсними правовстановлюючих документів, виданих на підставі зазначеного рішення щодо права користування земельною ділянкою, вплине на законність таких документів і відновить порушені права для користувачів спірної земельної ділянки (пункт 65 постанови).

Чи можна оскаржувати рішення органів місцевого самоврядування, що є актами індивідуальної дії?

Постанова ВП ВС, 30.05.18, справа №923/466/17 (провадження №12-89гс18), № у реєстрі 74506122

- ✓ **Nota bene!** Відступ від висновку, викладеного у постанові ВС України від 11.11.14 у справі №21-405а14, про те, що в разі прийняття органом місцевого самоврядування (як суб'єктом владних повноважень) ненормативного акта, який застосовується одноразово, після реалізації вичерпує свою дію фактом його виконання і з прийняттям якого виникають правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів (зокрема, рішення про передачу земельних ділянок у власність, укладення договору оренди), позов, предметом якого є спірне рішення органу місцевого самоврядування, не повинен розглядатися, оскільки обраний позивачем спосіб захисту порушених прав не забезпечує їх реального захисту (пункт бб постанови).

Чи існує спосіб захисту кладовища на землях історико-культурного призначення, які використовуються не за цільовим призначенням?

Постанова ВП ВС, 26.06.18, справа №914/582/17 (провадження №12-121гс18), № у реєстрі 75265992

- ✓ Визнання недійсним рішення органу місцевого самоврядування про набуття права комунальної власності на нерухоме майно (гаражі), що знаходиться на землях історико-культурного призначення, за позовом, пред'явленим громадською організацією в межах її статутної діяльності, є належним способом захисту охоронюваного законом інтересу.

Чи є належним способом захисту вимога про стягнення із землекористувача земельного податку?

Постанова ВП ВС, 20.08.19, справа №925/230/17 (провадження №14-188гс18), № у реєстрі 77848741

- ✓ У користувача земельної ділянки обов'язок сплатити земельний податок та відповідно податкові правовідносини виникають лише після реєстрації за такою особою права користування земельною ділянкою. І в такому разі **належним способом захисту є стягнення суми земельного податку, а не збитків** (пункт 40 постанови).
- ✓ Виходячи з установленого судами попередніх інстанцій факту державної реєстрації відповідачем права постійного користування земельною ділянкою, **належним способом захисту є стягнення земельного податку, а не збитків, а належним позивачем має бути орган доходів і зборів, а не міська рада як уповноважена власником земельної ділянки особа** (пункт 41 постанови).

Чи є ефективною вимога покупця зобов'язати продавця зареєструвати податкову накладну?

Постанова ВП ВС, 05.06.19, справа №908/1568/18 (провадження №12-52Гс19), № у реєстрі 82420676

- ✓ **Обов'язок продавця зареєструвати податкову накладну є обов'язком платника податку у публічно-правових відносинах, а не обов'язком перед покупцем, хоча невиконання цього обов'язку може завдати покупцю збитків. Тому позовна вимога покупця про зобов'язання продавця здійснити таку реєстрацію не є способом захисту у господарських правовідносинах, і не підлягає розгляду в суді жодної юрисдикції. Натомість належним способом захисту для позивача може бути звернення до контрагента з позовом про відшкодування збитків, завданих внаслідок порушення контрагентом за договором обов'язку щодо складення та реєстрації податкових накладних (пункт 25 постанови).**

Який спосіб захисту є ефективним у випадку порушення права вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору?

Постанова ВП ВС, 30.01.19, справа №569/17272/15-ц (провадження №14-338цс18), № у реєстрі 80116150

- ✓ Спосіб захисту, обраний позивачем, є належним, бо дозволяє ефективно захистити порушене особисте немайнове право інтелектуальної власності – право вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору. Саме це право було порушене відповідачем шляхом використання твору без зазначення імені автора. Таке право може бути ефективно захищене шляхом ухвалення судового рішення про публікацію у пресі інформації про допущене порушення, оскільки внаслідок такої публікації інформація про авторство, прихована порушником, доводиться до відома невизначеного кола осіб. Таким чином, позовна **вимога про публікацію у пресі інформації про допущене порушення** відповідає належному способу захисту вказаного особистого немайнового права інтелектуальної власності на твір.

Який спосіб захисту є ефективним у випадку порушення права дозволяти використання твору?

Постанова ВП ВС, 30.01.19, справа №569/17272/15-ц (провадження №14-338цс18), № у реєстрі 80116150

- ✓ Використання твору без дозволу позивача (товариства з обмеженою відповідальністю) позбавило його можливості отримати дохід у вигляді плати за надання такого дозволу. Тому присудження грошової компенсації за стверджуване порушення виключного майнового права вказаного позивача здатне його захистити. Натомість виключне майнове право дозволяти використання твору не може бути захищене шляхом опублікування повідомлення про порушення, бо воно не призведе до поновлення майнового права позивача.

5. Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів (не є юридичними)

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ визнання незаконними дій/бездіяльності посадових осіб суду та зобов'язання суду виготовити та надіслати на адресу позивача належним чином засвідчені копії судових рішень (постанова ВП ВС, 21.11.2018, справа № 757/43355/16-ц (провадження №14-399цс18), № в реєстрі 78977475),
- ✓ визнання за судом компетенції щодо складення адміністративного протоколу та зобов'язання суду скласти такий протокол (постанова ВП ВС, 06.02.2019, справа №705/748/17 (провадження №11-1195апп18), № в реєстрі 79883388),
- ✓ встановлення факту, що має юридичне значення, а саме порушення права позивача на захист під час розгляду кримінальної справи у суді касаційної інстанції (постанова ВП ВС, 10.04.2019, справа №320/948/18 (провадження №14-567цс18), № в реєстрі 81574014),
- ✓ оскарження протоколу зборів суддів (рішення зборів суддів, оформленого протоколом) (постанова ВП ВС, 20.03.2019, справа №804/4177/17 (провадження №11-1425апп18), № в реєстрі 81171450),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ визнання протиправною бездіяльністю суду щодо несвоечасної видачі та не видачі, позивачу виконавчого листа з продовженим строком дії; зобов'язання суду видати такий виконавчий лист (постанова ВП ВС, 13.03.2019, справа №462/32/17 (провадження №14-5цс19), № в реєстрі 81360707),
- ✓ про встановлення факту ухвалення судом рішення на підставі закону, який не підлягав застосуванню (постанова ВП ВС, 20.11.19, справа № 808/2167/18 (провадження №11-636апп19), № в реєстрі 86036728),
- ✓ про визнання протиправними та скасування розпорядження керівника секретаріату КГС у складі ВС щодо призначення повторного автоматизованого розподілу судових справ (постанова ВП ВС, 16.10.19, справа № 640/21170/18, (провадження №11-605апп19), № у реєстрі 85238837),
- ✓ про визнання протиправним рішення прокуратури щодо звернення з позовом до суду (постанова ВП ВС, 16.10.19, справа № 804/4399/18 (провадження 11-53апп19), № у реєстрі 85443486),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ зобов'язання повернути вилучені у межах кримінального провадження речові докази, рішення щодо повернення яких суд ухвалив у цьому кримінальному провадженні (постанова ВП ВС, 12.12.2018, справа №399/142/16-ц (провадження №14-508цс18), № в реєстрі 79298376),
- ✓ визнання неправомірною бездіяльності керівника ВП ГУНП щодо ненаданні відповідей на питання про детальне обґрунтування мотивів невнесення до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення із посиланням на нормативно-правові акти (якщо таке невнесення матиме місце) (постанова ВП ВС, 23.01.2019, справа №818/1528/18 (провадження № 11-1214апп18), № в реєстрі 79958164; постанова ВП ВС, 30.01.2019, справа №818/1526/18 (провадження №11-1263апп18), № в реєстрі 79684962),
- ✓ заборона проводити будь-які інші, ніж внесення відомостей в ЄРДР, дії, пов'язані зі зверненням позивача до ВП ГУНП із заявою про кримінальне правопорушення, зокрема робити перевірки, збирати докази чи опитувати осіб до внесення відомостей в ЄРДР (там само),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ зобов'язання виключити з ЄРДР відомості про пред'явлення позивачеві обвинувачення (постанова ВП ВС, 26.03.2019, справа №807/1456/17 (провадження № 11-1460апп18), № в реєстрі 81329392),
- ✓ оскарження протоколу про адміністративне правопорушення окремо від рішення суду про притягнення особи до відповідальності (постанова ВП ВС, 13.03.2019, справа №712/7385/17 (провадження №11-1434апп18), № в реєстрі 81014004),
- ✓ визнати протиправними дії ГУНП стосовно позивачки, зобов'язати ГУНП виконати рішення суду, ухвалене у кримінальному провадженні, щодо повернення вилучених речей як речових доказів (постанова ВП ВС, 05.12.2018, справа №803/980/17 (провадження №11-928апп18), № в реєстрі 78750885),
- ✓ визнання за засудженим до довічного позбавлення волі права на умовно-дострокове звільнення (постанова ВП ВС, 15.05.2019, справа № 757/12726/18-ц (провадження №14-97цс19), № в реєстрі 82120695),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ визнання протиправними дій Держаудитслужби з виділення її службової особи як спеціаліста для участі у кримінальному провадженні в перевірці дотримання позивачем вимог законодавства (постанова ВП ВС, 20.03.2019, справа №808/3230/17 (провадження № 11-1328апп18), № в реєстрі 80854808),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ визнання протиправним та скасування переглянутого ВРП рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів про притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності (постанова ВП ВС, 14.03.19, справа №9901/789/18 (провадження 11-1464заі18), № в реєстрі 81013823),
- ✓ визнання протиправним рішення ВККС України щодо залучення до роботи кваліфікаційної палати членів палати з питань добору і публічної служби суддів ВККС України (постанова ВП ВС, 15.05.2019, справа №9901/69/19 (П/9901/69/19) (провадження № 11-200заі19), № в реєстрі 81877676),
- ✓ про визнання протиправним та нечинним рішення ВРП про відмову в продовженні строку відрядження як тимчасового переведення судді (постанова ВП ВС, 29.08.19, справа № 9901/56/19 (провадження 11-166заі19), № в реєстрі 83976129),
- ✓ про визнання протиправною та скасування ухвали Дисциплінарної палати ВРП про відкриття дисциплінарної справи (постанова ВП ВС, 05.12.19, справа №9901/495/19, № у реєстрі 86333762),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ про визнання протиправними та скасування рішень ВККС про затвердження результатів кваліфікаційного оцінювання, затвердження рейтингів кандидатів на вакантні посади, надання рекомендації про призначення суддів (постанова ВП ВС, 04.03.2020, справа № 9901/575/19 (провадження 11-1253заі19), № у реєстрі 88376218),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ визнання протиправним і скасування рішення уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб про віднесення правочинів (договорів) до нікчемних (постанова ВП ВС, 13.02.2019, справа №826/1314/16 (провадження №11-1225апп18), № в реєстрі 79883387),
- ✓ визнання протиправним і скасування рішення уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на ліквідацію банку, оформленого повідомленням про нікчемність договору купівлі-продажу квартири, укладеного цим банком із фізособою (постанова ВП ВС, 29.05.2019, справа №826/1073/16 (провадження №11-77апп19), № в реєстрі 82308687),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ про визнання протиправним і скасування рішення Комісії НБУ щодо визнання позивачів пов'язаними з банком особами;
- ✓ про визнання протиправними та скасування:
 - ✓ наказу уповноваженої особи Фонду про заборону видаткових операцій з рахунків пов'язаних з банком осіб,
 - ✓ рішення виконавчої дирекції Фонду про погодження умов придбання акцій додаткової емісії неплатоспроможного банку,
 - ✓ рішення виконавчої дирекції Фонду про здійснення розрахунково-касового обслуговування під час тимчасової адміністрації у банку,
 - ✓ рішення виконавчої дирекції Фонду про погодження умов продажу неплатоспроможного банку,
 - ✓ наказу уповноваженої особи Фонду про перерахування коштів пов'язаних з банком осіб (постанова ВП ВС, 15.06.20, справа №826/20221/16 (провадження 11-1459апп18), № у реєстрі 91650197),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ про визнання протиправним і скасування указу Президента України, який не стосується позивача (постанова ВП ВС, 21.08.19, справа №9901/283/19 (провадження №11-584заі19), № у реєстрі 84229880; постанова ВП ВС, 08.04.20, справа № 9901/580/19 (провадження №11-1275заі19), № у реєстрі 88979680);
- ✓ про визнання протиправним спілкування Президента України недержавною мовою та зобов'язання його утриматися від спілкування недержавною мовою (постанова ВП ВС, 08.10.2020, справа №9901/393/19 (провадження №11-26заі20), № у реєстрі 92747367),
- ✓ про визнання протиправними дій Президента України з поширення ним прихованої реклами як кандидата у Президенти України, а також про визнання нечинним і скасування Закону (постанова ВП ВС, 29.04.20, справа № 9901/510/19 (провадження №11-1151заі19), № у реєстрі 89252050),
- ✓ про визнання незаконним і скасування розпорядження про призначення на посаду за позовом особи, якої не стосується розпорядження (постанова ВП ВС, 18.11.19, справа №85075666 (провадження №11-124апп19), № в реєстрі 85075666),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ про визнання протиправними дій чи бездіяльності ВР України під час законотворчого процесу (постанова ВП ВС, 04.03.2020, справа №9901/524/19 (провадження №11-1227заі19), № в реєстрі 88495567),
- ✓ про визнання протиправною бездіяльності ВР України щодо усунення проявів дискримінації католиків, зобов'язання ВР України надати оцінку діям і бездіяльності щодо руйнування та насильницького утримання головного храму католиків Києва, зобов'язання створити спеціальну комісію з питання повернення католицькій громаді України головного храму - костелу Святого Миколая (постанова ВП ВС, 28.10.20, справа № 9901/153/20, № у реєстрі 92747369),
- ✓ про зобов'язання ВР України вжити заходи щодо народного депутата України за його висловлювання під час пленарного засідання, зобов'язання надати оцінку діям державного службовця, відшкодування шкоди та зобов'язання утриматися від дій щодо позбавлення права власності (постанова ВП ВС, 28.10.20, справа №9901/99/20, № у реєстрі 92747366).

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ встановлення факту втрати статусу громадянина України-резидента та набуття статусу громадянина України-нерезидента (постанова ВП ВС, 23.01.2019, справа №536/1039/17 (провадження №14-610цс18), № в реєстрі 79516806),
- ✓ встановлення для отримання статусу учасника бойових дій факту участі у бойових діях із захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України та безпосередньої участі в АТО (постанова ВП ВС, 03.07.2019, справа №233/2929/17 (провадження №14-284цс19), № в реєстрі 82998173),
- ✓ про зобов'язання змінити національність (постанова ВП ВС, 11.09.19, справа №810/2732/18 (провадження №11-388ап19), № у реєстрі 84573534),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ встановлення відсутності у секретаря сільради повноважень на посвідчення заповіту (постанова ВП ВС, 29.08.2018, справа №219/5238/17 (провадження №11-593апп18), № в реєстрі 76945472),
- ✓ про визнання відсутності компетенції складати акт обстеження, видавати припис, а також про визнання протиправними та нечинними цього акта і припису (постанова ВП ВС, 18.12.19, справа №643/11941/17, (провадження №11-292апп19), № у реєстрі 87000819),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ визнання незаконним (протиправним) і скасування рішення виконкому ради про затвердження актів комісії з визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам (постанова ВП ВС, 23.01.2019, справа №750/10172/17 (провадження №11-796апп18), № в реєстрі 79383353; постанова ВП ВС, 27.03.2019, справа №917/902/18 (провадження №12-18гс19), № в реєстрі 80806729),
- ✓ визнання проведеної землевпорядною організацією зйомки земельної ділянки такою, що виконана з метричними помилками; визнання незаконною технічної документації на земельну ділянку та зобов'язання цієї організації виправити вказану документацію постанова ВП ВС, 24.04.2019, справа №128/3751/14-а (провадження № 11-1454апп18), № в реєстрі 81841935),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ про визнання недостовірними відомостей відносно особи, які зазначені у довідці інспектора Державної аудиторської служби України, складеній за результатами перевірки дотримання законодавства у кримінальному провадженні (постанова ВП ВС, 30.06.20, справа №333/6816/17, (провадження 14-87цс20), № у реєстрі 90458909),
- ✓ визнання протиправними дій з видання довідки із зазначенням у ній необ'єктивних відомостей про осіб, які зареєстровані та проживають у квартирі (постанова ВП ВС, 07.11.2018, справа №295/4481/16-ц (провадження №14-345цс18), № в реєстрі 78680684),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ визнання протиправним і скасування рішення Федерації баскетболу України про дискваліфікацію судді (постанова ВП ВС, 27.03.2019, справа №826/4734/16 (провадження №11-1125апп18), № в реєстрі 81014006),
- ✓ скасування протоколу засідання комісії обленерго про розгляд акта про порушення Правил користування електричною енергією та визнання дій цієї комісії з розгляду зазначеного акта неправомірними (постанова ВП ВС, 06.02.2019, справа №522/12901/17-ц (провадження № 14-503цс18), № в реєстрі 79988757),
- ✓ визнання недійсним оформленого протоколом рішення адміністративної колегії обласного відділення АМК України про покладення обов'язків голови цієї колегії на її члена (постанова ВП ВС, 26.06.2019, справа №824/1115/18-а (провадження №11-399апп19), № в реєстрі 82885770),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ про заборону на майбутнє видавати розпорядження щодо витребування в учасників бойових дій заяв на отримання разової грошової допомоги (постанова ВП ВС, 28.04.20, справа № 607/15692/19 (провадження 14-39цс20), № у реєстрі 89252075),
- ✓ про зобов'язання військкомату та Міноборони усунути особу від прав на передбачені Законом пільги для члена сім'ї загиблого військовослужбовця (постанова ВП ВС, 13.03.2019, справа №331/6927/16-ц (провадження №14-651цс18), № в реєстрі 81877992),

Спори, які не охоплюються юрисдикцією судів

- ✓ про визнання правочину щодо переказу коштів дійсним (постанова ВП ВС, 18.09.19, справа № 638/17850/17 (провадження 14-341цс19), № у реєстрі 85416992),
- ✓ про зобов'язання продавця здійснити реєстрацію податкових накладних за наслідками здійснення господарських операцій (постанова ВП ВС, 05.06.2019, справа №908/1568/18 (провадження №12-52гс19), № в реєстрі 82420676),
- ✓ про визнання незаконною нотаріальної дії з видачі свідоцтва (постанова ВП ВС, 07.07.2020, справа №438/610/14-ц (провадження 14-577цс19), № у реєстрі 91466482),

Дякую за увагу!

- Верховний Суд,
вул. П. Орлика, 8, м. Київ, 01043,
- <http://supreme.court.gov.ua>,
- dmytro.hudyma@gmail.com
- www.facebook.com/dmytro.hudyma